

Speech Herdenking Ned Indië aug 23

Regionale herdenking Nederlands Indië Gooi & Vechtstreek,
Noorderbegraafplaats Hilversum

Speech Crys Larson, burgemeester Wijdmeren

Geachte aanwezigen,

Wij ontmoeten elkaar vandaag op de Noorderbegraafplaats hier in Hilversum, bij het 'Indië-monument', de plek waar wij allen die ten gevolge van de Japanse overheersing het leven lieten, herdenken. Wij herdenken ook alle gevallen van de daaropvolgende Bersiap-periode, én hen die nog leven met de gevolgen daarvan.

Vandaag, 15 augustus, staan we stil bij het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog. Een verschrikkelijke oorlog die eindigde met de capitulatie van Japan, na het bombarderen van Hiroshima en Nagasaki met een atoombom.

Laten we ons vandaag, te midden van deze gedenkplaats, ook bewust zijn van het feit dat herdenken niet alleen gaat om het terugkijken op de geschiedenis, maar ook om het begrijpen van de lessen die we kunnen halen uit het verleden. Het is onze taak om te leren van de fouten en de verschrikkingen die plaatsvonden tijdens de oorlog en de nasleep daarvan. Het is een plicht voor ons allen om te streven naar een wereld waarin zulke gruweldaden nooit meer plaatsvinden.

We staan stil bij al die mensen die hebben geleden onder geweld, terreur, dwangarbeid en honger. We staan ook stil bij het leed dat voortduurde, ook na de oorlog. En het leed van de 'stille generatie' die vanuit Indië naar Nederland kwam en hier in plaats van een warm welkom, veelal een kille ontvangst trof. Leed dat we niet zullen, nee, niet mogen vergeten.

Des te belangrijker is het dat wij hier allen vandaag aanwezig zijn om samen te herdenken. Het is een eer dat ik hier vandaag namens alle gemeenten uit de regio mag spreken. Spreken over leed dat geen verleden is. Spreken over een tijd die ver weg lijkt, maar voor velen onder ons nog erg dichtbij is. Spreken over een van de moeilijkste dingen die een mens kan doen: leven met oorlog. Het thema van de herdenking 2023.

Ik heb in het verleden wel eens gezegd dat herdenken net leven met een wond is. Rondom momenten van herdenken (zoals deze), gaat de wond kriebelen en jeuken, en krabben wij die open. Het bloed dat vloeit, staat symbool voor het verdriet, de boosheid en weemoed naar een wereld voordat oorlog, oorlog zoals waar wij vandaag over praten, niet bestond. Dat bloed wordt rondgepompt door ons hart dat vol is met respect voor zij die vochten en zij die leden, en hoop dat de menselijkheid nimmer meer de aller slechtste kant van mensen zal ervaren.

Het is nog steeds, 78 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, niet te bevatten dat er, niet alleen mensen, alsook regeringen waren die het idee hadden dat er een superieure ras is, dat andere rassen daarom minderwaardig zijn en op systematische wijze moeten worden weggevaagd van onze wereld. Of omdat anderen 'anders' zijn, zij mogen worden verkracht, mishandeld of als slaaf te werk worden gesteld. Vele Nederlanders zullen nu denken aan het Naziregime waar dit gold, maar vandaag refereer ik met name aan het Japanse regime. De uitvoering die aan dat idee is gegeven, is voor ons allen niet te begrijpen. En hoewel het lang geleden is, zijn de effecten van die gruweligheden vandaag nog zichtbaar en voelbaar.

De laatste jaren hoor ik steeds vaker mensen het vraagstuk opwerpen: hoe kunnen we de herdenking levend houden? Hoe zorgen wij ervoor dat de jongere en toekomstige generaties blijven herdenken? Die discussie vind ik, eerlijk gezegd, wat ingewikkeld. Want die discussie gaat uit van hen die niet in verbinding staan met de gruweligheden van oorlog en de effecten daarvan. Families die

dat wel hebben meegemaakt, blijven die herinneringen doorgeven. Zij herdenken. Het is onderdeel geworden van hun culturele identiteit.

Toen ik kinderen kreeg, werd mijn culturele identiteit ineens heel belangrijk. Ik ben niet in Nederland geboren en getogen, maar pas in mijn tienerjaren naar Nederland gekomen. Ik heb mij zo goed mogelijk aangepast aan Nederland en wat Nederlanders van mij verwachtten. Maar toen mijn kinderen kwamen, zong ik Amerikaanse kinderliedjes met ze, las ik Amerikaanse kinderverhalen voor, nam ik speelgoed mee uit Amerika waar ik als kind ook mee had gespeeld en bakte ik allerlei Amerikaanse lekkernijen lang voordat die bekend werden in Nederland. Mijn man vroeg regelmatig aan mij: waarom haal je al die spullen uit Amerika? Wij hebben in Nederland ook speelgoed en taartjes... Jazeker, beantwoorde ik, maar niet degenen waar ik herinneringen aan heb of waar ik mij mee identificeer. En dat stukje ik, dát wil ik doorgeven aan mijn kinderen.

Culturele identiteit. Cultuur en identiteit, die worden doorgegeven. Wij geven muziek door, liedjes, recepten en verhalen. Verhalen over onze jeugd, over onze ouders en grootouders. Wij lachen en huilen met elkaar en geven die emoties door aan de volgende generaties. Bedoeld en onbedoeld. Mooie en minder mooie gevoelens. En de leden van de volgende generaties nemen die over. Want die emoties zijn inmiddels onderdeel geworden van hun culturele identiteit.

Vandaag herdenken wij de slachtoffers van de oorlog in Nederlands Indië, en het leed dat daarop volgde in de jaren op weg naar onafhankelijkheid, met name de Bersiap. Wij staan stil bij de verscheurdheid van families, omdat zij zijn achtergebleven in Indië of juist naar Nederland waren vertrokken. Waar wij zeker ook bij stil moeten blijven staan, is dat die periode onderdeel is geworden van de culturele identiteit van de Nederlandse Indiërs, de Indonesische gemeenschap, de Indische gemeenschap. Van de families binnen die gemeenschappen.

De herinnering en pijn van de oorlog is niet weg. Die wordt, net als liedjes, recepten, en verhalen, doorgegeven en gedragen door de opvolgende generaties. Ook de stille generatie heeft, mogelijk onbedoeld door te zwijgen over het leed, de onuitgesproken verhalen doorgegeven aan de volgende generaties.

Vrijwel iedereen wordt geboren met de wond waar ik in het begin van mijn toespraak over had. Alleen bij velen onder de slachtoffers en de opvolgende generaties is het niet een wond die op gedenkdagen wordt opengekrabd, maar een open wond die blijft bloeden, gepaard met tranen die, net als het bloed, blijven vloeien. Voor hen is herdenken op een dag als deze een piek, in de vorm van erkenning, binnen het continuüm van hun verdriet.

Dus de vraag is niet zozeer: hoe zorgen we ervoor dat mensen blijft herdenken? Volgens mij is de vraag eerder: hoe zorgen wij ervoor dat wij blijven erkennen? Hoe blijven wij aandacht houden voor de pijn die van generatie op generatie wordt doorgegeven? Niet omdat zij niet kunnen loslaten, maar omdat het onderdeel is geworden van hun culturele identiteit. Op z'n Engels: hun *heritage*. Hun culturele erfenis.

De erfenis die we vandaag eren en doorgeven, draagt niet alleen de last van leed en verdriet, maar ook de kracht van veerkracht en hoop. Deze generaties hebben laten zien dat ondanks alles wat hen is overkomen, zij in staat zijn geweest om door te gaan, om op te bouwen, om te genezen. Laten we die veerkracht koesteren en doorgeven aan degenen die na ons komen, zodat zij zich gesterkt voelen in hun eigen uitdagingen en strijd.

Hoe zorgen wij ervoor dat toekomstige generaties die dit niet kennen, respect behouden voor gemeenschappen, families met die erfenis? Dát is mijn inziens de voorliggende vraag. Hoe zorgen wij ervoor dat respect en empathie onderdelen blijven uitmaken van onze gezamenlijke culturele erfenis?

De culturele erfenis, de culturele identiteit en het doorgeven van emoties en verhalen zijn de belangrijkste onderdelen van een brug die de kloof tussen generaties moet overbruggen. In een tijd waarin de wereld snel verandert en oude tradities soms verloren lijken te gaan, hebben wij een verantwoordelijkheid om culturele erfenissen en identiteit te behouden en te delen, niet als een last, maar als een bron van rijkdom en diversiteit.

Dat vergt bewustzijn, educatie, verandering en vooral de bereidheid om samen te werken aan een wereld waarin respect en empathie gedijen. Dit begint bij het individu en strekt zich uit tot onze families, scholen, gemeenschappen en de maatschappij als geheel.

Laten we verdergaan met het koesteren van dit culturele erfgoed. Niet alleen als een plicht naar het verleden, maar als een belofte naar de toekomst. Een toekomst waarin onze gezamenlijke culturele erfenis een bron van kracht en verlichting blijft. Een toekomst in het teken van erkenning, respect en empathie. Een toekomst waarin men wordt gezien. En vooral: een toekomst zonder oorlog en verdriet.

Ik dank u voor uw aandacht.